

ÒRGAN JUNTA DE GOVERN LOCAL		
DATA 19/05/2023	CARÀCTER SESSIÓ ORDINÀRIA	NÚM. ORDE 57
UNITAT 02230 - SERVEI D'IGUALTAT I POLÍTIQUES INCLUSIVES		
EXPEDIENT E-02230-2023-000114-00		PROPOSTA NÚM. 1
ASSUMPTE SERVEI D'IGUALTAT I POLÍTIQUES INCLUSIVES. Proposa aprovar el Protocol 'Ací actuem' contra la violència sexual en espais d'oci i entreteniment de València.		
RESULTAT APROVAT		CODI 00002-O-00057

"HECHOS

PRIMERO. Mediante moción de la concejala de Igualdad y Políticas de Género y LGTBI, se ha dispuesto:

És obligació de les Administracions Públiques, per mandat Constitucional, promoure les condicions necessàries perquè la igualtat de les persones i dels grups en què s'integren siguen reals i efectives, en la nostra societat actual, encara avui trobem situacions de desigualtat motivades per raó del sexe.

L'article 25.2 de la llei 7/1985, de 2 d'abril, Reguladora de les Bases de Règim Local, en el nou apartat o), introduït per la Disposició Final 1 del Reial decret llei 9/2018, de 3 d'agost, de mesures urgents per al desenvolupament del Pacte d'Estat contra la violència de gènere, estableix que els Municipis exerciran en tot cas com a competències pròpies, en els termes de la legislació de l'Estat i de les Comunitats Autònomes, entre altres matèries, les actuacions en la promoció de la igualtat entre homes i dones així com contra la violència de gènere.

Els espais d'oci com a discoteques, sales de concert, bars, festivals, centres comercials, etcètera, són llocs de trobada i relació que no estan exempts de comportaments que impedeixen que tothom pugua gaudir-los per igual. La violència sexual o l'amenaça de patir-la continua sent una de les formes prioritàries de limitació d'accés als espais públics, en general, per al gaudi de les dones en igualtat de condicions que els homes.

Segons dades de la macroenquesta de violència contra la dona de 2019 un 3,4 % del total de dones de 16 o més anys ha patit violència sexual fora de l'àmbit de la parella abans de complir els 15 anys i un 2,2 % del total de dones de 16 o més anys ha sigut violada alguna vegada en la seua vida.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Des d'aquesta perspectiva, el Servei d'Igualtat i Polítiques Inclusives està treballant en l'elaboració, de manera participativa, d'un protocol d'aplicació als espais d'oci i entreteniment, ja siga local, sala, salons de festa, establiments hotelers o de restauració, festivals, centres comercials, sales de cinema, casinos o sales de joc, etc., amb ubicació en el municipi de València i els seus Pobles, denominat Protocol 'Ací actuem' contra la violència sexual en espais d'oci i entreteniment de València.

Pel que s'ha exposat es considera que una vegada estiga el document definitiu, han d'iniciar-se els tràmits pel Servei d'Igualtat i polítiques Inclusives per aprovar el Protocol 'Ací actuem' contra la violència sexual en espais d'oci i entreteniment de València'.

SEGUNDO. Obra en el expediente informe técnico del Servicio de Igualdad y Políticas Inclusivas que dice:

'En el mes de enero y como consecuencia de la información en los medios de comunicación, sobre la aplicación de un protocolo de violencia sexual en locales de ocio y entretenimiento en Barcelona, relacionado con un personaje famoso, unido a la reciente aprobación de la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de garantía integral de la libertad sexual, llamada del 'Solo Sí es Sí', nos ponemos en contacto con el Ayuntamiento de Barcelona para iniciar un protocolo en nuestro ayuntamiento similar al 'No callem' de esa ciudad.

Para llevar a cabo este protocolo, se inicia la relación con las asociaciones y coordinadoras de las empresas de ocio y entretenimiento de la ciudad, en una reunión conjunta, con el objetivo de que colaboren en su redacción y se acuerde un documento participativo que asuman como propio las empresas, a través de sus asociaciones representativas.

El Servicio de Igualdad y Políticas Inclusivas elabora un primer borrador del Protocolo 'Aquí actuamos' contra la violencia sexual, que es difundido para recibir aportaciones de asociaciones y coordinadora de empresas de hostelería, ocio y entretenimiento. Así mismo se difunde entre las asociaciones y entidades del Consell de les Dones i per la Igualtat, y a asociaciones y entidades especializadas como CAVAS – Centro de Atención a Violencia sexuales, DG del Institut de les Dones, Oficina de asistencia a víctimas del delito – OAVD, Grupo GAMA de atención a los malos tratos de la Policía Local y las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado- FFCCSE.

Después de incluir las aportaciones recibidas, se propone la aprobación del documento final por la JGL para ofrecer una herramienta útil y eficaz en caso de situaciones de violencia sexual en los espacios de ocio como salones de fiesta, discotecas, establecimientos hoteleros o de restauración, festivales, centros comerciales, salas de cine, casinos o salas de juego etc., con ubicación en el municipio de València y sus Pueblos, y facilitar a las empresas que se adhieran al

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

mismo, los materiales necesarios para su implementación, así como la formación requerida para su correcta aplicación, al personal responsable y a las trabajadoras y trabajadores de estos establecimientos.

Junto al informe se adjunta el texto del protocolo'.

A los anteriores hechos, resultan de aplicación los siguientes:

FUNDAMENTOS DE DERECHO

ÚNICO. El órgano competente para la aprobación del protocolo es la Junta de Gobierno Local.

De conformidad con los anteriores hechos y fundamentos de Derecho, se acuerda:

Único. Aprobar el PROTOCOLO 'AQUÍ ACTUAMOS' CONTRA LA VIOLENCIA SEXUAL EN ESPACIOS DE OCIO Y ENTRETENIMIENTO DE LA CIUDAD DE VALÈNCIA, cuyo texto es el siguiente."

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Id. document: Ge8E 9Md5 v8lw 59rF Kz4y zjCg gZ4 =

CÒPIA INFORMATIVA (NO VERIFICABLE EN SEU ELECTRÒNICA)

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

Protocolo “Aquí actuamos” contra la violencia sexual en espacios de ocio y entretenimiento de València.

Ajuntament de València

Este protocolo está basado en el Protocolo “No callamos” del Ajuntament de Barcelona, agradeciendo al personal responsable del mismo su colaboración y generosidad.

1

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Contenido

01 Introducció	3
02 Violència sexual: marc conceptual i jurídic	4
2.1. La violència sexual com a castigo a la transgressió	4
2.2. Marc jurídic	5
2.3. Conceptualització	6
03 Protocol de actuació	8
3.1. Àmbit de aplicació del protocol	8
3.2. Principis guia del protocol	8
I. INSTRUCCIONS PER A LA PREVENCIÓ	9
1. Mesures específiques en relació amb el control de accés a la sala	9
2. Comunicació del protocol a les usuàries i als usuaris	10
3. Vigilància específica de zones especialment fosques de l'espai	10
4. Activitats i imatges promocionals que inciten al sexisme i a la discriminació de les dones	11
II. INSTRUCCIONS PER A LA DETECCIÓ	11
1. Aspectes generals sobre el personal	11
2. Aspectes de l'espai o local per facilitar l'avis de algun cas per part de les usuàries	13
III. INSTRUCCIONS PER A LA ACTUACIÓ	13
1. Aspectes generals a tenir en compte	13
2. Actuació davant cada situació	14
04 Recursos per a la derivació	19
05 Seguiment i avaluació del protocol	20
06 Compromís "Aquí actuamos"	21
6.1. Compromís de l'Ajuntament de València	21
6.2. Compromís de l'espai de oci i entreteniment	21
07 Comunicació del protocol	22
08 Recomanacions de mesures generals per al foment de la igualtat de dones i homes	24
Anexo (materials)	25

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

01 Introducció

Los espacios de ocio como discotecas, salas de concierto, bares, festivales, centros comerciales, etcétera, son lugares de encuentro y relación que no están exentos de comportamientos que impiden que todo el mundo pueda disfrutarlos por igual. La violencia sexual o la amenaza de sufrirla sigue siendo una de las formas prioritarias de limitación de acceso a los espacios públicos, en general, para el disfrute de las mujeres en igualdad de condiciones que los hombres.

Según datos de la Macroencuesta de violencia contra la mujer de 2019, un 3,4% del total de mujeres de 16 o más años ha sufrido violencia sexual fuera del ámbito de la pareja antes de cumplir los 15 años de edad y un 2,2% del total de mujeres de 16 o más años, ha sido violada alguna vez en su vida. El 13,7% de las mujeres que ha sufrido algún tipo de violencia sexual afirma haber sido violadas cuando estaban bajo los efectos del alcohol o las drogas. Las mujeres de 18 a 24 años son las que en mayor porcentaje afirman haber sufrido violencia sexual fuera del ámbito de la pareja. Las mujeres con certificado de discapacidad acreditado igual o superior al 33% declaran haber sufrido violencia sexual en mayor proporción (10,3%) que las mujeres sin discapacidad acreditada (6,2%). El 99,6% de las mujeres que ha sufrido violencia sexual experimentaron esta por parte de un varón. En el caso de los tocamientos y formas de agresión sexual similares, el porcentaje de agresores desconocidos por la víctima es algo superior al 50%, y en el caso de las violaciones, solo el 18,8% han sido cometidas por hombres desconocidos por las víctimas.

Según datos del Instituto Nacional de Estadística, a fecha de septiembre de 2022, en el año 2021 se registró un 34,6% más de condenas a personas adultas y un 12,6% a menores de edad por delitos sexuales, siendo un 97% de estos delitos cometidos por varones. Además, el 47,8% de estos delitos fueron cometidos contra personas menores de 16 años.

Según datos del estudio sobre 'Abuso sexual en la infancia-adolescencia según los afectados y su evolución en España' de la Fundación ANAR de 2021, aumentan y preocupan especialmente a la sociedad las agresiones en grupo o 'manadas': víctima agredida por dos o más personas, que pasan de un 2,1% a un 10,5%.

Los espacios de ocio y entretenimiento, al igual que el resto de espacios que habitamos, no están exentos de potenciales actos de violencia sexual. Sobre todo, pueden ser posibles espacios de captación y de acercamiento aunque cabe recordar que la mayoría de las agresiones sexuales se producen en domicilios (un 44,2%) y en zonas abiertas como calles o parques (un 32%) según la referida

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Macroencuesta de violencia contra la mujer de 2019, que expresa que los casos de violencia sexual en bares, discotecas, etc. supusieron un 17,8% del total.

Por este motivo, el protocolo reserva para las personas responsables y trabajadoras de los espacios de ocio y entretenimiento un papel que consiste en la detección de situaciones potencialmente peligrosas o incómodas y en atender a las víctimas cuando se ha producido una agresión, para garantizar que estos espacios tengan un rol activo contra la violencia contra las mujeres, igual que lo hacen otros agentes sociales o culturales de la ciudad. Para cumplir este objetivo central son imprescindibles las siguientes medidas:

1 Que el sector de los espacios de ocio y entretenimiento actúe de manera conjunta y consensuada para establecer formas de actuación y prevención que sean efectivas y útiles para el sector con el fin de aumentar la calidad de los servicios que ofrecen.

2 Que el sector de los espacios de ocio y entretenimiento tenga en cuenta que las violencias sexuales son delitos tipificados en el Código Penal y que, por lo tanto, se requiere una actuación responsable por parte de las personas encargadas de la gestión y funcionamiento de estos espacios.

Por todo ello, la Concejalía de Igualdad y Políticas de Género y LGTBI del Ayuntamiento de València ha diseñado el Protocolo "Aquí actuamos" contra la violencia sexual en espacios de ocio y entretenimiento, y ha recabado la colaboración de diversas asociaciones y empresas del sector del ocio y entretenimiento de la ciudad, a las que agradece inmensamente sus aportaciones, su implicación y su colaboración para garantizar su correcta implementación. Asimismo, la pretensión de este protocolo es ser de la máxima utilidad para cumplir con su objetivo, por lo que será un documento vivo y abierto que se irá adaptando a medida que se vaya implementando y que se vayan detectando aspectos que ayuden a reforzarlo y a ser lo más útil y actualizado posible.

02 Violencia sexual: marco conceptual y jurídico

2.1. La violencia sexual como castigo a la transgresión

Los espacios de ocio y entretenimiento son espacios de relación, diversión y expresión libre de la alegría y el deseo de pasarlo bien. Lamentablemente, no todo el mundo puede disfrutar de estos espacios en igualdad de condiciones. Las mujeres, pero no solo ellas, han sido históricamente excluidas de la libertad para disfrutar de la vida pública con legitimidad, lo que las ha situado en una situación

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

de más vulnerabilidad a sufrir violencias en este contexto. Las mujeres tradicionalmente han estado confinadas en el espacio privado, y por lo tanto su presencia en el espacio público se ha interpretado como una transgresión de su rol de género, por eso todavía actualmente se exponen a ser agredidas con distintas formas de violencia sexual. En este protocolo hemos reunido formas de violencia sexual que son constitutivas de delito, así como aquellas que, sin serlo, menoscaban la libertad de las mujeres y suponen actitudes poco respetuosas y sexistas.

2.2. Marco jurídico

La Organización Mundial de la Salud ha establecido la siguiente definición de violencia sexual: “Todo acto sexual, la tentativa de consumar un acto sexual, los comentarios o insinuaciones sexuales no deseados, o las acciones para comercializar o utilizar de cualquier otro modo la sexualidad de una persona mediante coacción por otra persona, independientemente de la relación de esta con la víctima, en cualquier ámbito, incluidos el hogar y el lugar de trabajo” (OMS, 2011).

Con respecto a los actos concretos que se consideran violencia sexual, la misma organización determina que abarcan desde el acoso verbal hasta la penetración forzada y una variedad de tipos de coacción, desde la presión social y la intimidación hasta la fuerza física (OMS, 2013).

En el marco legal español, la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de garantía integral de la libertad sexual establece en su artículo 18 la responsabilidad de las administraciones públicas competentes para realizar actuaciones encaminadas a la detección e identificación de situaciones de violencia sexual, para lo que promoverá la elaboración de protocolos específicos de detección, actuación y derivación en el ámbito educativo, social y sanitario, con especial atención a las víctimas menores de edad y con discapacidad. Y en su artículo 16 establece que la Administración General del Estado y las comunidades autónomas con competencias en la materia, apoyarán a las Entidades Locales para que desarrollen políticas urbanísticas y de seguridad con enfoque de género que garanticen que los espacios públicos de los municipios sean seguros y accesibles para todas las mujeres, las niñas y los niños y que, además, las empresas integrarán la perspectiva de género en la organización de los espacios de sus centros de trabajo con el fin de que resulten seguros y accesibles para todas las trabajadoras.

La ley 7/2012, de 23 de noviembre, integral contra la violencia sobre la mujer en el ámbito de la Comunidad Valenciana, establece en su artículo 2 que *se entiende por violencia sobre la mujer todo comportamiento de acción u omisión por el que un*

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

hombre inflige a la mujer daños físicos, sexuales, psicológicos y/o económicos basados en la pertenencia de esta al sexo femenino, como resultado de la situación de desigualdad y de las relaciones de poder de los hombres sobre las mujeres; así como las amenazas de tales actos, la coacción o la privación arbitraria de libertad, tanto si se producen en la vida pública como en la privada. Y en el artículo 3 la violencia sexual se tipifica como una de las manifestaciones de violencia sobre las mujeres.

Los delitos constituyentes de violencia sexual se encuentran tipificados en el Código Penal, así como en las legislaciones en materia de igualdad y las leyes de regulación de las relaciones laborales.

2.3. Conceptualización

De acuerdo con lo establecido en la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de garantía integral de la libertad sexual, y su posterior modificación mediante la Ley Orgánica 4/2023, de 27 de abril, esta ley orgánica es de aplicación a las mujeres, niñas y niños que hayan sido víctimas de violencias sexuales en España, con independencia de su nacionalidad y de su situación administrativa. Se elimina la distinción entre agresión y abuso sexual, considerándose agresiones sexuales todas aquellas conductas que atenten contra la libertad sexual sin el consentimiento de la otra persona.

La terminología y las tipologías de violencias sexuales que se definen en dicha ley orgánica y que se aplican a este protocolo son las siguientes:

> Las **violencias sexuales**, definidas en el artículo 3, entendidas como cualquier acto de naturaleza sexual no consentido o que condicione el libre desarrollo de la vida sexual en cualquier ámbito público o privado, incluyendo el ámbito digital.

> La **agresión sexual** se define como cualquier acto que atente contra la libertad sexual de otra persona sin su consentimiento. Sólo se entenderá que hay consentimiento cuando se haya manifestado libremente mediante actos que, en atención a las circunstancias del caso, expresen de manera clara la voluntad de la persona. Se consideran en todo caso agresión sexual los actos de contenido sexual que se realicen empleando violencia, intimidación o abuso de una situación de superioridad o de vulnerabilidad de la víctima, así como los que se ejecuten sobre personas que se hallen privadas de sentido o de cuya situación mental se abusare y los que se realicen cuando la víctima tenga anulada por cualquier causa su voluntad. (Tipología recogida en el artículo 178 del Código Penal).

> La **violación** se describe como la agresión sexual consistente en acceso carnal por vía vaginal, anal o bucal, o introducción de miembros corporales u objetos por

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

alguna de las dos primeras vías. (Tipología recogida en el artículo 179 del Código Penal).

Y se endurece la pena para las agresiones descritas anteriormente cuando concurra alguna de las siguientes circunstancias, según el artículo 180:

- 1ª Cuando los hechos se cometan por la actuación conjunta de dos o más personas.
- 2ª Cuando la agresión sexual vaya precedida o acompañada de una violencia de extrema gravedad o de actos que revistan un carácter particularmente degradante o vejatorio.
- 3ª Cuando los hechos se cometan contra una persona que se halle en una situación de especial vulnerabilidad por razón de su edad, enfermedad, discapacidad o por cualquier otra circunstancia.
- 4ª Cuando la víctima sea o haya sido esposa o mujer que esté o haya estado ligada por análoga relación de afectividad, aun sin convivencia.
- 5ª Cuando, para la ejecución del delito, la persona responsable se hubiera prevalido de una situación de convivencia o de parentesco o de una relación de superioridad con respecto a la víctima.
- 6ª Cuando el responsable haga uso de armas u otros medios igualmente peligrosos, susceptibles de producir la muerte o alguna lesión.
- 7ª Cuando para la comisión de estos hechos la persona responsable haya anulado la voluntad de la víctima suministrándole fármacos, drogas o cualquier otra sustancia natural o química idónea a tal efecto.

> El **acoso sexual** comprende aquellos actos cometidos por quien solicite favores de naturaleza sexual, para sí o para un tercero, en el ámbito de una relación laboral, docente, de prestación de servicios o análoga, continuada o habitual, y con tal comportamiento provoque a la víctima una situación objetiva y gravemente intimidatoria, hostil o humillante, agravándose la pena si el culpable de acoso sexual hubiera cometido el hecho prevaliéndose de una situación de superioridad laboral, docente o jerárquica, o sobre persona sujeta a su guarda o custodia, o con el anuncio expreso o tácito de causar a la víctima un mal relacionado con las legítimas expectativas que aquella pueda tener en el ámbito de la indicada relación. (Tipología recogida en el artículo 184 del Código Penal)

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

03 Protocolo de actuación

3.1. Ámbito de aplicación del protocolo

Numerosos estudios muestran que la violencia sexual es ejercida prácticamente en exclusiva por los hombres y que, de forma muy mayoritaria, las personas agredidas sexualmente son mujeres. También, en un grado más bajo, hay hombres que son agredidos sexualmente por otros hombres y estos tienen muchas dificultades para hacerlo visible.

Este protocolo será de aplicación a los espacios de ocio y entretenimiento, ya sean salones de fiesta, discotecas, establecimientos hoteleros o de restauración, festivales, centros comerciales, salas de cine, casinos o salas de juego, etc., con ubicación en el municipio de València y sus Pueblos.

3.2. Principios guía del protocolo

Atención prioritaria a la persona agredida

En caso de que se detecte o se presencie una agresión, la actuación prioritaria debe ser la atención a la persona agredida y no la persecución del delito o del agresor, aunque es muy conveniente poder identificarlo o identificarlos, en la medida de lo posible para actuaciones posteriores, como la propia denuncia de la víctima que deberá contar con un presunto autor para que la misma pueda prosperar. Hay que asegurarse de que la persona agredida reciba la atención adecuada y, cuando se trate de agresiones o violaciones, que no se quede sola en ningún momento a no ser que lo pida.

Con respecto a las decisiones de la persona agredida

Es imprescindible respetar la capacidad de decisión de la persona agredida. Hay que hacer todo lo posible para que reciba la información necesaria y el asesoramiento correcto, y que siempre se tenga en cuenta que la última decisión la tiene que tomar ella, incluso cuando parezca incomprensible.

No centrarse en el procedimiento penal

Hay que tener en cuenta que los procesos penales que se derivan de una denuncia de agresión sexual son complejos y duros para la persona agredida. Eso puede generar frustración y, por este motivo, no hay que anticiparse a la decisión de la víctima ni obligarla a tomar una decisión al respecto en ese momento. Hay que centrarse en su atención y mínima recuperación, ya que una vez acudan los recursos de emergencia, le aconsejarán sobre la mejor manera de proceder.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Actitud de rechazo al agresor

Se evitarán las muestras de complicidad con el agresor, aunque sea para rebajar la tensión. Es importante mostrar un rechazo claro hacia su actitud e involucrar al entorno del agresor en este mismo rechazo.

Información rigurosa

Se respetará la intimidad de la persona agredida, pero también la presunción de inocencia del agresor. Por este motivo, es recomendable no dar información que no proceda de fuentes fiables y objetivas ni hacer correr rumores sobre agresiones o denuncias de agresión.

Partiendo de estos principios, estos son los tres ejes que estructuran el protocolo y que detallamos a continuación:

I INSTRUCCIONES PARA LA PREVENCIÓN

Medidas necesarias para promover espacios que sean respetuosos con la libertad sexual de todas las personas y especialmente con la de las mujeres.

II INSTRUCCIONES PARA LA DETECCIÓN

Medidas que incluyen al personal y su formación para la identificación de situaciones, actuales o potenciales, de acoso o de agresión sexual. Medidas para facilitar la detección en los locales o espacios.

III INSTRUCCIONES PARA LA ACTUACIÓN

Aspectos generales a tener en cuenta. Actuación ante cada situación con cada una de las personas involucradas.

I. INSTRUCCIONES PARA LA PREVENCIÓN

1. Medidas específicas en relación con el control de acceso a la sala.

1.1 Se utilizarán criterios de acceso al local igualitarios, evitando en todo caso medidas (explícitas o implícitas) discriminatorias o sexistas. Estos incluirían, entre otros, los siguientes:

> Precios de acceso diferenciados para mujeres y hombres o bonificaciones en forma de bebidas, entradas gratuitas, etcétera.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

- > Normativas diferenciadas de los códigos de vestimenta para mujeres y para hombres.
  - > Arbitrariedad por parte de las personas responsables del control de acceso basándose en la imagen personal de las mujeres y su apariencia.
- 1.2 Determinar de manera estable y visible que no se permitirá el acceso a quien acose o agrede sexualmente, así como a aquellas personas que hayan mostrado indicios de comportamientos acosadores o irrespetuosos fuera del local con el resto de usuarias y usuarios.
- > Esta medida puede justificarse mediante la aplicación rigurosa de las limitaciones generales de acceso a los locales recreativos y de ocio establecidas en el Decreto 143/2015, de 11 de septiembre, del Consell, por el que aprueba el Reglamento de desarrollo de la Ley 14/2010, de 3 de diciembre, de la Generalitat, de Espectáculos Públicos, Actividades Recreativas y Establecimientos Públicos. En proceso de actualización. Según lo establecido en el artículo 117, el artículo 120 y 121.

2. Comunicación del protocolo a las usuarias y a los usuarios

- 2.1 Hay que disponer de un distintivo –en formato autoadhesivo- que explicite de manera visible y fácilmente identificable que el local está adherido al protocolo “Aquí actuamos” del Ayuntamiento de València.
- 2.2. Se dispondrá también de una imagen fácilmente identificable (tipo Punto Violeta) para aquellos espacios de ocio que deseen señalar de manera continua un espacio físico concreto y de referencia dentro de su local, al que poder acudir siempre en caso necesario y que contará con dípticos informativos de fácil acceso.
- 2.3. Un cartel en formato A3, de carácter más general, informará más ampliamente en varias lenguas de que se dispone de un protocolo de respuesta a las violencias sexuales que se puedan producir y que, ante cualquier situación de acoso o agresión sexual, se contacte con el personal del local.
- 2.4. Otro tipo de cartel en formato A3, de carácter más específico sobre los delitos que están tipificados como violencia sexual y también en varias lenguas, para colocar en los aseos, sobre todo.

3. Vigilancia específica de zonas especialmente oscuras del espacio

- 3.1 Cada local debe hacer una evaluación de sus zonas oscuras, ocultas o que faciliten la vulnerabilidad o el aislamiento no deseado de las personas usuarias. En

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

este sentido, cabría favorecer una mayor iluminación específicamente en los aseos y en las zonas adyacentes a estos.

3.2 Estas zonas deben determinarse como de máxima prioridad en la vigilancia interior del local y, en el caso de contar con cámaras de videovigilancia y seguridad, cabe asegurarse de que no queden posibles puntos ciegos.

4. Actividades e imágenes promocionales que inciten al sexismo y a la discriminación de las mujeres

4.1 No se pueden desarrollar actividades ni imágenes promocionales que fomenten desigualdades entre mujeres y hombres o que supongan menosprecio, subordinación o cualquier trato vejatorio hacia las mujeres. Las actividades que se pueden incluir en esta prohibición son, entre otras, las siguientes:

> Establecer de manera obligatoria códigos de vestimenta diferenciados por razón de sexo o que supongan algún tipo de beneficio o contraprestación para las usuarias o los usuarios –entrada o consumición gratuita, publicidad, etc.–, por parte del local.

> Desarrollar actividades que discriminen o diferenciadas por razón de sexo.

> Diseñar carteles promocionales del local o de sus actividades que presenten a las mujeres de forma vejatoria, bien utilizando particular y directamente su cuerpo o partes del mismo como mero objeto, bien su imagen asociada a comportamientos estereotipados y que contribuyan a generar violencias sexuales, así como cualquier forma de publicidad que fomente estereotipos de carácter sexista, racista, estético, por razones de discapacidad o de carácter lgtbfóbicos, así como la que promueva la prostitución, en cumplimiento de la legislación vigente.

4.2. En el apartado 8 de este protocolo se ofrece una serie de recomendaciones con medidas que, de manera general, favorecen la igualdad entre mujeres y hombres y que, por tanto, servirían como acciones preventivas a tener en cuenta por las empresas de ocio y entretenimiento.

II. INSTRUCCIONES PARA LA DETECCIÓN

1. Aspectos generales sobre el personal

> Es necesario que el máximo posible del personal disponga de la formación necesaria para poder detectar y distinguir las diferentes tipologías de agresión y

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

acoso sexual, así como para conocer el circuito de derivación interno y el rol que debe desempeñar en todo momento, también contemplando las posibles nuevas incorporaciones. Esta formación, que se facilitará por parte del Ayuntamiento, se realizará en función del rol específico que se asigne a cada profesional, siendo responsabilidad de la empresa el designar al **personal responsable de la atención** (en adelante **PA**), que conviene que se elija según lo establecido en el siguiente punto y que recibirá una formación de cuatro horas, y al **resto del personal** (en adelante **RP**), que recibirá una formación de dos horas. Cada trabajadora o trabajador debe tener claro cuál es su rol en todo momento (sobre todo para aquellas con formación como PA, que podrían ejercer ambos roles), y en cada uno de los turnos que se establezcan debe haber siempre, al menos, una persona responsable de la atención.

> La persona o personas responsables de la atención (PA) deberán ser designadas según criterios que prioricen su capacidad de empatía, de escucha y de sensibilidad en violencia contra las mujeres y no necesariamente por el cargo que ocupan en la empresa. Se valorará si estas personas, además, poseen formación adicional en violencia contra las mujeres o en igualdad de mujeres y hombres. Y, en la medida que sea posible, es conveniente que sea una mujer la persona responsable de la atención, ya que las víctimas de agresión sexual refieren más tranquilidad si son atendidas por mujeres. Esta persona PA deberá poder ser localizable en todo momento por el resto del personal.

> El personal de detección (RP) lo conformará el resto de las trabajadoras y de los trabajadores del local que, en el propio desempeño de su trabajo, deberá prestar una atención y escucha activas a aquellas situaciones, conductas, actitudes, señales, etc., que pudiesen ser indicativas de una situación actual o potencial de las contempladas en este protocolo y proceder según se establezca en él. Debe procurarse que la práctica totalidad del espacio quede cubierta por este personal.

> Aunque todo el personal de la empresa deberá tener un papel activo en la detección de las posibles situaciones descritas en este protocolo, como se ha especificado anteriormente, si las características del local lo permiten, sería conveniente habilitar un espacio físico permanente y de referencia, a modo de Punto Violeta, que estará dotado siempre de personal que haya recibido la formación y al que se pueda acudir en caso necesario, que se señalará además de manera especial y contará con dípticos informativos.

> Hay que disponer de los materiales de consulta del protocolo en el mismo espacio y que esté visible y sea de fácil acceso para todo el personal.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

> La empresa també podrà acordar una paraula o expressió "clave" que active el protocol en cas necessari. Per exemple, el conegut "Pregunta per Àngela", on la víctima o qualsevol persona podria activar-lo al preguntar "si està Àngela" al personal del local i qui rebi este missatge activaria este protocol dient "preguntan per Àngela, que venga PA".

2. Aspectos del espacio o local para facilitar el aviso de algún caso por parte de las personas usuarias.

> Si la empresa lo considera conveniente, se podría habilitar un timbre en los diferentes aseos, un recurso de aviso fácil y útil para poder utilizarlo en caso necesario y que suene donde siempre haya presencia de personal del local.

> Se colocará cartelería con información relevante y con contactos para avisar dentro de cada aseo individual, así como en los espejos y otras zonas visibles.

> En la medida de lo posible y en función de las características y de los medios de cada local, se podría disponer de un canal de mensajería instantánea (Whatsapp o Telegram) que puedan utilizar las personas usuarias para avisar de situaciones de agresión o acoso sexual propias o que detecten hacia otras personas, bien por razones de discreción y seguridad en el momento, bien por tratarse de personas sordas. A este efecto, cabe tener en cuenta que se debería designar a una persona responsable para estar pendiente de esta vía de comunicación en todo momento, además de publicitar de manera visible el número de contacto por todo el espacio.

III. INSTRUCCIONES PARA LA ACTUACIÓN

1. Aspectos generales a tener en cuenta

> Antes que nada, es imprescindible transmitir la idea de que hay que separar la primera atención (responsabilidad del local) de las actuaciones posteriores (responsabilidad de las fuerzas y cuerpos de seguridad -en adelante FFCCS- y los organismos judiciales).

> En los casos en que se requiera la presencia policial por estos delitos, será el cuerpo policial que llegue al lugar, en primera instancia, el que iniciará las pesquisas correspondientes: Policía local, nacional o guardia civil.

> El establecimiento deberá disponer de un espacio tranquilo donde se pueda atender a la persona agredida en los casos de agresión sexual o violación. En el resto de los casos también se puede ofrecer un espacio, si se considera que el grado de afectación lo requiere. No tiene por qué ser un espacio específico, sino que se

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

puede habilitar cualquier espacio reservado para el personal o para otros usos, siempre que cumpla con las garantías de tranquilidad y aislamiento necesarias.

> En aras de la proporcionalidad de actuación y con la finalidad de no revictimizar, se indican formas diferentes de actuación según el tipo de violencia sexual que se haya producido: por una parte se establece el abordaje para los casos de acoso sexual (con o sin vulnerabilidad química) y por otra parte se unifica la forma de actuación ante los casos de agresión sexual o violación, que requieren de una intervención más intensiva. Se contemplan, en cada caso, las actuaciones a realizar con las personas involucradas.

> Cabe tener en cuenta la especial vulnerabilidad de la mujeres con discapacidad y el derecho que tienen a ser informadas y atendidas en igualdad de condiciones.

2. Actuación ante cada situación

SITUACIÓN A: ACOSO SEXUAL SIN VULNERABILIDAD QUÍMICA

Puede ser detectada directamente por el personal del establecimiento o este puede ser alertado por la propia persona acosada, por las personas acompañantes de esta o por otras usuarias o usuarios del local. Es preferible que quien atienda a la víctima sea la persona responsable de la atención del local (PA), pero todo el personal formado y conocedor del protocolo debe saber detectarlo para poder actuar y/o derivar en caso necesario.

A.1.) Atención a la persona acosada.

El personal del local que detecte la situación directamente o que reciba la información:

1. Preguntará a la persona acosada si está cómoda en el local o espacio. Si está incómoda por la actitud insistente o acosadora de otra persona, realizará las siguientes acciones:

- > Hablará con la persona que está incomodando para que cese en su actitud.
- > Si continua con la actitud acosadora, alertará a las FFCCS para que acudan al local ya que dicha actitud puede ser constitutiva de delito y habrá que proceder a identificarlo e instruir diligencias, en caso necesario.

2. Le preguntará si está sola. Si no es así y quiere recibir ayuda, la acompañará a buscar a sus acompañantes.

3. Si sus acompañantes ya no se encuentran en la sala o espacio, o no se localizaran y quiere irse del local, pasará a ser atendida por PA, que le ofrecerá la posibilidad de hacer una llamada telefónica y de pedir un taxi.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

4. Si se encuentra afectada por el episodio sufrido, le ofrecerá un sitio específico donde pueda estar tranquilamente y recuperarse.
5. Se le informará de la posibilidad de denunciar los hechos.

A.2) Actuación ante el presunto acosador.

Por parte de PA, RP o personal de seguridad:

- > Dado que es conveniente que esta persona sea identificada, el personal avisará inmediatamente a las FFCCS para que procedan a su identificación plena y a la instrucción de las correspondientes diligencias y/o detención en los casos que proceda.
- > En todo caso, el personal de seguridad actuará según lo dispuesto por el art. 32 de la Ley de seguridad privada en relación con el objeto de protección y su actuación pertinente.

SITUACIÓN B: ACOSO SEXUAL CON VULNERABILIDAD QUÍMICA

En estos casos hay que tener en cuenta que la persona no se encuentra en condiciones de interactuar con claridad y por supuesto, tampoco de otorgar un consentimiento válido; por eso se trata del caso más delicado en relación con la detección.

B.1) Atención a la persona acosada.

B.1.1) Si alguien del personal detecta a una persona sola con signos de sumisión química o de ingesta de alcohol o drogas, buscará a sus acompañantes y se asegurará de que no se queda sola ni se marcha sola de la sala y, en caso necesario, avisará a PA y esta a los servicios de emergencia.

B.1.2) Si alguien del personal detecta que alguien se acerca con intenciones sexuales a una persona con signos de sumisión química o de ingesta de alcohol o drogas, o insiste en que esta siga bebiendo o en establecer contacto con ella:

1. Se acercará a la persona afectada y le preguntará.
2. Si no tiene una falta muy grave de conciencia, actuará como lo haría en un caso de acoso sexual sin vulnerabilidad química (punto A.1).

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

3. El personal (RP o PA) buscará y avisará a sus acompañantes.
4. Si está casi inconsciente y no está acompañada, avisará a la persona responsable de la atención (PA) del local para que solicite los servicios de emergencia sanitarios y policiales y se pueda retirar con ella a un espacio donde pueda recibir atención y recuperarse, y avisará a emergencias sanitarias y policiales.
5. Si la persona acosada desea marcharse del lugar y está sola, intenta que espere la llegada de los servicios de emergencias. Si está acompañada, intenta tomar todos los datos posibles antes de que se vayan, para poder facilitárselos posteriormente a las FFCCS cuando lleguen al local.

B.2) Actuación ante el presunto acosador.

Por parte de PA, RP o personal de seguridad:

- > Dado que es conveniente que esta persona sea identificada, el personal avisará inmediatamente a las FFCCS para que procedan a su identificación plena y a la instrucción de las correspondientes diligencias y/o detención en los casos que proceda.
- > En todo caso, el personal de seguridad actuará según lo dispuesto por el art. 32 de la Ley de seguridad privada en relación con el objeto de protección y su actuación pertinente.

SITUACIÓN C: AGRESIÓN SEXUAL O VIOLACIÓN

C.1) Actuaciones básicas de carácter inmediato.

Quien detecte derivará directamente a la víctima al PA y se iniciará la puesta en marcha de los pasos establecidos siguientes:

El resto del personal (RP):

- > Precintará o asegurará la zona en la que ha tenido lugar la agresión sexual o la violación para preservar el máximo posible de pruebas porque estas son de gran relevancia para las actuaciones posteriores que se puedan realizar a nivel policial y judicial.
- > Preguntará a las personas cercanas al lugar donde, supuestamente, han ocurrido los hechos por si hubieran visto algo y si fuera así, intentará que no se vayan hasta la llegada de los servicios policiales.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

> Si el presunto agresor está localizado hay que intentar impedir que se vaya del lugar y detenerlo en el caso de que se trate de delito flagrante. En caso de que se haya marchado hay que conseguir descripción física, vestimenta y si se sabe la dirección que ha tomado, a través de posibles testigos o personal del local para facilitar estos datos inmediatamente a la policía, y si esta no ha llegado todavía, llamará a emergencias para facilitar de forma ágil dichos datos.

> Referenciar que mientras todo esto se realiza la víctima, su protección y su comodidad será nuestra prioridad, estando en todo momento acompañada por PA.

> En estos casos, es importante tener en cuenta que los contactos sexuales que se mantienen sin consentimiento debido a la falta de consciencia de la víctima, por consumo autónomo o inducido de sustancias, son constitutivos de delito y se incluyen en esta categoría.

C.2) Atención a la persona agredida

1. Quien detecte la situación atenderá a la víctima lo antes posible, hablará con ella y se asegurará de que no corre ningún peligro inmediato.

2. Si quien la atiende en primera instancia no es la persona responsable de la atención, avisará o hará que avisen a PA y acompañará a la persona agredida al espacio habilitado para estos casos.

3. PA comprobará que la persona agredida está en condiciones de que se le informe y actuará según lo dispuesto a continuación:

a) Le preguntará a la persona agredida si tiene alguna persona de confianza en el local para que la acompañe durante la atención.

b) Le preguntará si quiere solicitar la asistencia de los servicios médicos de urgencia y también de las FFCCS (dile que hacerlo no implica la denuncia, sino solo una atención profesional y que es importante).

c) En caso de que requiera asistencia sanitaria, llamará al 112 para solicitar servicios médicos de urgencia. Si es necesario o si la víctima lo desea, estos se encargarán de trasladarla a urgencias del hospital de referencia.

d) Si no quiere que acudan los servicios de urgencia al local, le explicará que tiene la opción de recibir asistencia médica, y que, si lo prefiere, le pedirá un taxi para trasladarla al hospital de referencia de la ciudad (en el apartado de recursos de urgencia).

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

e) Si rechaza la asistencia de las FFCCS en ese momento, se le informará de que puede ser atendida con posterioridad por personal especializado. Le entregará el díptico informativo con los recursos para víctimas y le mencionará que la Policía Local de València cuenta con un servicio especializado en violencia de género y sexual: el Grupo GAMA.

f) No obstante, informará a la víctima de que la empresa responsable tiene la obligación de comunicar el incidente a la Policía.

g) Si la víctima decide denunciar en ese momento pero rechaza la atención de los servicios médicos de urgencia o de la Policía en el local, PA se asegurará de que no se marcha sola y le aconsejará que vaya a interponer la denuncia con alguien de confianza. Si lo desea, le facilitará un taxi e intentará que suba al vehículo con alguna persona de su confianza.

h) Le transmitirá que la prioridad es el respeto a sus tiempos y a sus necesidades pero también le hará saber que las pruebas son importantes y pueden ser efímeras, por lo que sería conveniente ir al hospital para un reconocimiento y la realización del informe médico pertinente, que luego podrá utilizar si se decide a denunciar, además de que también es importante para protegerse de cualquier enfermedad de transmisión sexual. Le explicará que en el díptico informativo que se le ha proporcionado encontrará la información de todos los servicios de atención y recuperación a los que puede recurrir en caso de que necesite asesoramiento o acompañamiento emocional y psicológico posterior.

i) Si PA comprueba que la persona agredida no está en condiciones de que se le informe, llamará al 112 para solicitar los servicios médicos de urgencia.

C.3) Actuación ante el presunto agresor

> Cualquier persona usuaria o personal del local podría retener al presunto agresor siempre que se le sorprenda in fraganti o a punto de cometer el delito de agresión sexual o violación (artículo 490 de la Ley de enjuiciamiento criminal) o dará aviso inmediato al personal de seguridad, que tiene la obligación de detener al presunto agresor, pero también puede detener a un sospechoso para ponerlo inmediatamente a disposición de las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad (artículo 32 de la Ley 5/2014, de 4 de abril, de seguridad privada).

> Si no se sorprende al presunto agresor in fraganti o a punto de cometer el delito, pero la persona agredida puede facilitar una descripción muy clara de este, el personal lo buscará por el local o recinto y lo pondrán a disposición de la Policía. Esta forma de proceder solo se llevará a cabo si, por una parte, se tiene una descripción clara de la persona y se cree que hay alguna posibilidad de encontrarla

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

fácilmente y, por otra, si se dispone de suficiente personal para mantener a la víctima acompañada y atendida correctamente en todo momento por PA y esta se muestra serena para poder facilitar una descripción.

> Cabe recordar que, ante esta situación, la prioridad es la atención a la víctima y no la persecución del delito pero es importante poder identificar al presunto agresor o agresores de alguna manera para las actuaciones posteriores pertinentes.

04 Recursos para la derivación

Recursos para activar ante una emergencia:

- 112 Emergencias
- 092 Policía Local.
- 091 Policía Nacional.
- 062 Guardia civil (en demarcación de pedanías-Pobles de València)
- ODAM. Oficina de denuncias y atención a la mujer de València. 24 horas. Tel. 963821608- 962754634. C/ Buen Orden, s/n (mercado de Abastos).
- Servicios Sanitarios:
  - o [Centros Sanitarios del Departamento de València Clínic – La Malva-Rosa](#)
  - o [Centros Sanitarios del Departamento de València Arnau de Vilanova Llíria](#)
  - o [Centros Sanitarios del Departamento de València La Fe](#)
  - o [Centros Sanitarios del Departamento de València - Hospital General](#)
  - o [Centros Sanitarios del Departamento de València Dr. Peset](#)

Recursos de información, asesoramiento y atención 24 horas a víctimas de violencia sexual:

- Centro Mujer 24 horas de València. 900580888
- 016 Delegación del Gobierno contra la Violencia de Género:
  - o Tel. 016, que puede atender en varios idiomas.
  - o Whatsapp 600 000 016, que también facilita la atención a mujeres sordas.
  - o 016 online: 016-online@igualdad.gob.es
- OAVD (Oficina de Asistencia a Víctimas del Delito). Ciudad de la Justicia de València. Tel. 961927154. Consultas de urgencia, disponibilidad 24 horas: Tel. 900505550.

Servicios de atención y recuperación municipales:

- [Espai Dones i igualtat](#). Tel. 962087475 - 962087476.
- [Unitat d'Igualtat del Marítim](#). Tel. 962065251 - 962065205

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

- [Unitat d'Igualtat de Torrefiel-Orrriols](#). Tel. 963211653 - 963211654
- [ONDIS \(Oficina de No Discriminación\)](#). Tel. 96 3210960 - 96 3216594

Otros recursos para la atención a víctimas de violencia sexual:

- [CAVAS](#) (Centro de Asistencia a Víctimas de Agresiones Sexuales)- Servicio conveniado con el Ayuntamiento de València. Tel. 963943069.

Transporte 24 horas:

- Servicio de Taxis. Tienen el código *Alfa-Sierra* para comunicar a la Policía que transportan a una víctima de agresión sexual.
- Autobuses EMT:
  - o Paradas violeta: en horario nocturno, las usuarias que lo deseen pueden solicitar paradas a demanda a lo largo del itinerario de la línea correspondiente.
  - o Protocolo contra la violencia sexual de la EMT: ante algún caso de violencia sexual se puede informar directamente al personal de conducción o comunicarse por Whatsapp y Telegram al 628051047 (L a V en horario de 8 a 21 horas y S de 9 a 14 h).

05 Seguimiento y evaluación del protocolo

El seguimiento y la evaluación de la implementación del protocolo debe ser a nivel cualitativo y cuantitativo. Las empresas que se adhieran al protocolo procurarán reunirse dos veces al año con el ayuntamiento para realizar su seguimiento y valoración, donde se valorarán los casos detectados y atendidos, los materiales disponibles y otros elementos clave que permitan conocer el grado de implementación real en los espacios adheridos. Con arreglo a esta valoración, el Ayuntamiento de València, junto con cada empresa, determinará los aspectos necesarios para su correcta continuidad. En el caso de los festivales o actividades de ocio y entretenimiento que se organicen esporádicamente, se hará una valoración previa de cómo hay que desplegar el protocolo antes de desarrollarlo y una segunda valoración justo después de su finalización.

Todos aquellos espacios de ocio y entretenimiento que se adhieran, podrán realizar las consultas que precisen y se coordinarán para el seguimiento y la

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

supervisión con la dirección de correo electrónico habilitada a tal efecto **contralaviolenciasexual@valencia.es**

06 Compromiso “Aquí actuamos”

6.1. Compromiso del Ayuntamiento de València

El Ayuntamiento de València se compromete a lo siguiente:

- Ofrecer la formación adecuada para las y los profesionales de las empresas de ocio y entretenimiento que se adhieran a este protocolo, que se realizará dos veces al año con el fin de que se pueda ir formando el personal según la rotación y necesidades de personal de nueva incorporación.
- Facilitar la incorporación de recursos de derivación para el apoyo a los espacios adheridos (convenios, etc.).
- Facilitar la coordinación de los locales adheridos.
- Dar publicidad a los locales adheridos a este protocolo y facilitar un distintivo que lo acredite.
- Ir actualizando el protocolo para adecuarlo a las necesidades detectadas o sobrevenidas.
- Diseñar y proporcionar los materiales o adaptaciones digitales necesarios a los espacios adheridos.
- Diseñar las campañas de la estrategia de difusión, que comprenderían las siguientes:
  - Campaña genérica sobre violencias sexuales.
  - Campaña específica para dar a conocer el protocolo “Aquí actuamos”.

6.2. Compromiso del espacio de ocio y entretenimiento.

El espacio de ocio y entretenimiento que se adhiera a este protocolo se compromete a lo siguiente:

- A asistir a la formación que organice el Ayuntamiento y asegurarse de que todo el personal a su cargo la recibe si se van produciendo nuevas incorporaciones.
- A cumplir con lo establecido en este protocolo aunque suponga adaptar turnos de personal, espacios, etc.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

- A utilizar y a difundir de manera visible los materiales que el ayuntamiento pone a su disposición.
- A sumarse a las campañas que realice el ayuntamiento sobre este protocolo y sobre violencias sexuales.
- A implementar la información actualizada en lo concerniente al protocolo.
- A intentar asistir a las reuniones de coordinación que considere necesarias el Ayuntamiento.
- A facilitar datos para elaborar una memoria semestral de evaluación, según el modelo y las instrucciones que facilitará el ayuntamiento, que incluirá, entre otras, las incidencias que se hayan producido:
  - o si las incidencias son leves, se recogerán en dicha memoria semestral.
  - o si se trata de incidentes de gravedad y tipificados como delito, deberán informar al ayuntamiento en un plazo máximo de 72 horas desde que se produjo el mismo además de incluirlas en la memoria semestral.

El ayuntamiento facilitará y prestará apoyo a las empresas para el correcto cumplimiento de estos compromisos.

07 Comunicación del protocolo

Este protocolo se acompaña de la campaña comunicativa "Aquí actuamos". Las necesidades derivadas del contexto del ocio y entretenimiento hacen necesario disponer de materiales comunicativos que den a conocer el protocolo a las usuarias y los usuarios del ocio y entretenimiento pero también a la sociedad en general. Estos materiales y la estrategia de comunicación que se derive a partir de ellos en el tiempo deben centrarse en la complicidad social para ofrecer un mensaje de respeto de la libertad sexual de todas las personas, y especialmente de las mujeres. La adhesión de las empresas a este mensaje puede contribuir de manera positiva a los criterios de elección de su espacio por parte de las usuarias y de los usuarios, además de aportar una imagen de compromiso social y de prestigio, ya que se hará publicidad en la web municipal de los establecimientos que se adhieran a este protocolo.

Ideas marco de la estrategia de comunicación

> En este sentido, la propuesta comunicativa es crear mensajes que ayuden a identificar las formas de intromisión sexual no deseadas, mientras se respeta la

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

libertad sexual de las mujeres. En segundo lugar, defender dicha libertad y proporcionar argumentos en contra de las conductas que la impiden.

> La campaña no debe estar centrada en la idea de la creación de espacios seguros. Partimos de que la seguridad total no es posible, pero el concepto de los espacios seguros para las mujeres promueve que estas prefieren seguridad a libertad, lo que, a pesar de que ambas son necesarias, podría generar rechazo en usuarias del ocio, que lo que buscan es libertad y diversión. Asimismo, esto podría generar dificultades a las empresarias y empresarios del ocio y entretenimiento, ya que la idea de tener que garantizar espacios completamente seguros puede generar unas expectativas con respecto a las personas responsables de los espacios que son difíciles de asumir y de asegurar.

> Hay que abordar de manera relevante el concepto de consentimiento recogido en la legislación vigente, así como recordar lo que supone un delito tipificado en el Código Penal.

> Un elemento importante es la necesidad de abordar la sexualización asociada a la manera de vestir, de bailar o de actuar de las mujeres en los espacios de ocio y entretenimiento que, desde una perspectiva profundamente machista, puede ser percibida erróneamente como una invitación consentida a ser abordada.

>Sería conveniente poder difundir diferentes mensajes dirigidos a mujeres y a hombres, respectivamente, en los espacios segregados por sexo, como los aseos o vestuarios.

> Por último, habría que dar a conocer la existencia de este protocolo, sensibilizar para conseguir la complicidad de toda la sociedad contra las violencias sexuales y el rechazo unánime hacia los agresores y que invite a actuar y a no mirar hacia otro lado en caso necesario.

Por todo ello, a modo de conclusión, hay que trabajar en la promoción de formas de relación sexual basadas en la libertad, la empatía y el placer compartido. Hay que buscar códigos de relación y de seducción consensuados, igualitarios, respetuosos y libres mediante referentes, maneras de relacionarse y de masculinidad positivos. Este protocolo, que se fundamenta en el compromiso de todo el mundo (empresa, usuarias y usuarios, y Ayuntamiento) con el lema "Aquí actuamos", pretende dar visibilidad y respuesta a estos comportamientos.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

08 Recomendaciones de medidas generales para el fomento de la igualdad de mujeres y hombres.

Más allá de las actuaciones básicas para aplicar el protocolo en materia de prevención, los espacios que se adhieran a éste pueden dar un paso más y fomentar la igualdad de mujeres y hombres aplicando las recomendaciones siguientes:

8.1. Promocionar la presencia equilibrada de mujeres y hombres en el acceso a cargos de responsabilidad y de toma de decisiones de la empresa.

8.2. Promover la presencia equilibrada de mujeres y hombres como protagonistas en la programación de las actividades musicales, recreativas y artísticas en los locales de ocio y entretenimiento.

8.3. En las comunicaciones y para las campañas de publicidad por parte de la empresa sería deseable además:

- utilizar siempre un lenguaje no sexista que mencione explícitamente y por igual a mujeres y a hombres

- mostrar la pluralidad de mujeres respecto a la edad, procedencia, discapacidad o cánones estéticos e intentar la visibilización de las mujeres en espacios y ámbitos en los que se encuentran infrarrepresentadas.

- romper roles y estereotipos sexistas, para lo que se cuidarán las características de imágenes de mujeres y de hombres en cuanto a tamaño, posición y actividad que desarrollen.

8.4. Mantener actualizado el protocolo de acoso sexual y por razón de sexo de la empresa y la formación al personal, así como establecer una forma de salida que garantice la seguridad de sus trabajadoras, una vez finalizados sus turnos.

8.5. Contar con el distintivo de «Empresas por una sociedad libre de violencia de género» que se otorga a las empresas que adecúen su estructura y normas de funcionamiento a lo establecido en el artículo 12 de la Ley Orgánica 10/2022, de 6 de septiembre, de garantía integral de la libertad sexual, cuando esté determinado el procedimiento y las condiciones para su concesión.

8.6. Contar con un Plan de igualdad para la igualdad de mujeres y hombres en el seno de la empresa a pesar de no contar con el mínimo legal exigido de

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

trabajadoras y trabajadores para ello y, si es posible, contar con el visado de dicho plan, otorgado por la administración competente.

Anexo (materiales)

Manual resumido del protocolo "Aquí actuamos".

Distintivo de adhesión al protocolo "Aquí actuamos" de 25x25 cm.

Carteles autoadhesivos de 50x50 cm aprox.- señalización de Punto Violeta

Carteles A3 con información general "Aquí actuamos".

Carteles A3 con información específica "Aquí actuamos".

500 dípticos con recursos para víctimas.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Id. document: Ge8E 9Md5 v8lw 59rF Kz4y zjCg gZ4 =

CÒPIA INFORMATIVA (NO VERIFICABLE EN SEU ELECTRÒNICA)

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

Protocol “Ací actuem” contra la violència sexual en espais d'oci i entreteniment de València.

Ajuntament de València

Este protocol està basat en el Protocol “No callem” de l'Ajuntament de Barcelona, agraint al personal responsable del mateix la seua col·laboració i generositat.

1

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Contingut

01 Introducció	3
02 Violència sexual: marc conceptual i jurídic	4
2.1. La violència sexual com a càstig a la transgressió	4
2.2. Marc jurídic	5
2.3. Conceptualització	6
03 Protocol d'actuació.....	8
3.1. Àmbit d'aplicació del protocol	8
3.2. Principis guia del protocol	8
I. INSTRUCCIONS PER A LA PREVENCIÓ.....	9
1. Mesures específiques en relació amb el control d'accés a la sala	9
2. Comunicació del protocol a les usuàries i als usuaris	10
3. Vigilància específica de zones especialment fosques del espai	10
4. Activitats i imatges promocionals que inciten al sexisme i a la discriminació de les dones	11
II. INSTRUCCIONS PER A LA DETECCIÓ	11
1. Aspectes generals sobre el personal	11
2. Aspectes de l'espai o local per a facilitar l'avis d'algun cas per part de les persones usuàries	13
III. INSTRUCCIONS PER A L'ACTUACIÓ.....	13
1. Aspectes generals a tindre en compte.....	13
2. Actuació davant cada situació	14
04 Recursos per a la derivació.....	19
05 Seguiment i avaluació del protocol	20
06 Compromís "Ací actuem"	21
6.1. Compromís de l'Ajuntament de València.....	21
6.2. Compromís de l'espai d'oci i entreteniment	21
L'ajuntament facilitarà i donarà suport a les empreses per al correcte compliment d'estos compromisos.....	22
07 Comunicació del protocol	22
08 Recomanacions de mesures generals per al foment de la igualtat de dones i homes.	23
Annex (materials).....	24

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

01 Introducció

Els espais d'oci com discoteques, sales de concert, bars, festivals, centres comercials, etcètera, són llocs de trobada i relació que no estan exempts de comportaments que impedeixen que tothom pugui gaudir-los per igual. La violència sexual o l'amenaça de patir-la continua sent una de les formes prioritàries de limitació d'accés als espais públics, en general, per al gaudi de les dones en igualtat de condicions que els homes.

Segons dades de la macroenquesta de violència contra la dona de 2019, un 3,4% del total de dones de 16 o més anys ha patit violència sexual fora de l'àmbit de la parella abans de complir els 15 anys d'edat i un 2,2% del total de dones de 16 o més anys, ha sigut violada alguna vegada en la seua vida. El 13,7% de les dones que ha patit algun tipus de violència sexual afirma haver sigut violada quan estaven sota els efectes de l'alcohol o les drogues. Les dones de 18 a 24 anys són les que en major percentatge afirmen haver patit violència sexual fora de l'àmbit de la parella. Les dones amb certificat de discapacitat acreditat igual o superior al 33% declaren haver patit violència sexual en major proporció (10,3%) que les dones sense discapacitat acreditada (6,2%). El 99,6% de les dones que ha patit violència sexual la van experimentar per part d'un home. En el cas dels tocaments i formes d'agressió sexual similars, el percentatge d'agressors desconeguts per la víctima és una mica superior al 50%, i en el cas de les violacions, només el 18,8% han sigut comeses per homes desconeguts per les víctimes.

Segons dades de l'Institut Nacional d'Estadística, a data de setembre de 2022, l'any 2021 es va registrar un 34,6% més de condemnes a persones adultes i un 12,6% a menors d'edat per delictes sexuals, sent un 97% d'estos delictes comesos per homes. A més, el 47,8% d'estos delictes van ser comesos contra persones menors de 16 anys.

Segons dades de l'estudi sobre 'Abús sexual en la infància-adolescència segons els afectats i la seua evolució a Espanya' de la Fundació ANAR de 2021, augmenten i preocupen especialment la societat les agressions en grup o 'ramats': víctima agredida per dues o més persones, que passen d'un 2,1% a un 10,5%.

Els espais d'oci i entreteniment, al igual que la resta d'espais que habitem, no estan exempts de potencials actes de violència sexual. Sobre tot, poden ser possibles espais de captació i d'acostament, encara que cal recordar que la majoria de les agressions sexuals es produïxen en domicilis (un 44,2%) i en zones obertes com a

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

carrers o parcs (un 32%) segons la referida macroenquesta de violència contra la dona de 2019, que expressa que els casos de violència sexual en bars, discoteques, etc. van suposar un 17,8% del total.

Per este motiu, el protocol reserva per a les persones responsables i treballadores dels espais d'oci i entreteniment, que tenen un paper fonamental en la detecció de situacions potencialment perilloses o incòmodes i a atendre les víctimes quan s'ha produït una agressió, per a garantir que estos espais tinguen un rol actiu contra la violència contra les dones, igual que ho fan altres agents socials o culturals de la ciutat. Per a complir este objectiu central són imprescindibles les següents mesures:

1 Que el sector dels espais d'oci i entreteniment actue de manera conjunta i consensuada per a establir formes d'actuació i prevenció que siguen efectives i útils per al sector, amb la finalitat d'augmentar la qualitat dels servicis que oferixen.

2 Que el sector dels espais d'oci i entreteniment tinga en compte que les violències sexuals són delictes tipificats en el Codi Penal i que, per tant, es requerix una actuació responsable per part de les persones encarregades de la gestió i funcionament d'estos espais.

Per tot això, la Regidoria d'Igualtat i Polítiques de Gènere i LGTBI de l'Ajuntament de València ha dissenyat el Protocol "Ací actuem" contra la violència sexual en espais d'oci i entreteniment, i ha recaptat la col·laboració de diverses associacions i empreses del sector de l'oci i entreteniment de la ciutat, a les quals agraiix immensament les seues aportacions, la seua implicació i col·laboració per a garantir la seua correcta implementació. Així mateix, la pretensió d'este protocol és ser de la màxima utilitat per a complir amb el seu objectiu, per la qual cosa serà un document viu i obert que s'anirà adaptant a mesura que es vaja implementant i que es vagen detectant aspectes que ajuden a reforçar-lo i a ser el més útil i actualitzat possible.

02 Violència sexual: marc conceptual i jurídic

2.1. La violència sexual com a càstig a la transgressió

Els espais d'oci i entreteniment són espais de relació, diversió i expressió lliure de l'alegria i el desig de passar-s'ho bé. Lamentablement, no tothom pot gaudir d'estos espais en igualtat de condicions. Les dones, però no sols elles, han sigut històricament excloses de la llibertat per a gaudir de la vida pública amb

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

legitimitat, la qual cosa les ha situades en una situació de més vulnerabilitat per a patir violències en este context. Les dones tradicionalment han estat confinades en l'espai privat, i per tant la seua presència en l'espai públic s'ha interpretat com una transgressió del seu rol de gènere, per això encara actualment s'exposen a ser agredides amb diferents formes de violència sexual. En este protocol hem reunit formes de violència sexual que són constitutives de delictes, així com aquelles que, sense ser-ho, menyscaben la llibertat de les dones i suposen actituds poc respectuoses i sexistes.

2.2. Marc jurídic

L'Organització Mundial de la Salut ha establert la següent definició de violència sexual: "Tot acte sexual, la temptativa de consumir un acte sexual, els comentaris o insinuacions sexuals no desitjats, o les accions per a comercialitzar o utilitzar de qualsevol altra manera la sexualitat d'una persona mitjançant coacció per una altra persona, independentment de la relació d'esta amb la víctima, en qualsevol àmbit, inclosos la llar i el lloc de treball" (OMS, 2011).

Respecte als actes concrets que es consideren violència sexual, la mateixa organització determina que abasten des de l'assetjament verbal fins a la penetració forçada i una varietat de tipus de coacció, des de la pressió social i la intimidació fins a la força física (OMS, 2013).

En el marc legal espanyol, la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual estableix en el seu article 18 la responsabilitat de les administracions públiques competents per a realitzar actuacions encaminades a la detecció i identificació de situacions de violència sexual, per al que promourà l'elaboració de protocols específics de detecció, actuació i derivació en l'àmbit educatiu, social i sanitari, amb especial atenció a les víctimes menors d'edat i amb discapacitat. I en el seu article 16 estableix que l'Administració General de l'Estat i les comunitats autònomes amb competències en la matèria, faran costat a les Entitats Locals perquè desenvolupen polítiques urbanístiques i de seguretat amb enfocament de gènere que garantisquen que els espais públics dels municipis siguen segurs i accessibles per a totes les dones, les xiquetes i els xiquets i que, a més, las empreses integraran la perspectiva de gènere en l'organització dels espais dels seus centres de treball amb la finalitat que resulten segurs i accessibles per a totes les treballadores.

La llei 7/2012, de 23 de novembre, integral contra la violència sobre la dona en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, estableix en el seu article 2 que *s'entén per violència sobre la dona tot comportament d'acció o omissió pel qual un home infligeix a la dona danys físics, sexuals, psicològics i/o econòmics basats en la pertinença d'estea al sexe femení, com a resultat de la situació de desigualtat i de les*

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

relacions de poder dels homes sobre les dones; així com les amenaces de tals actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant si es produeixen en la vida pública com en la privada. I en l'article 3 la violència sexual es tipifica com una de les manifestacions de violència sobre les dones.

Els delictes constituents de violència sexual es troben tipificats en el Codi Penal, així com en les legislacions en matèria d'igualtat i les lleis de regulació de les relacions laborals.

2.3. Conceptualització

D'acord amb el que s'establix en la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual, i la seua posterior modificació mitjançant la Llei orgànica 4/2023, de 27 d'abril, esta llei orgànica és aplicable a les dones, xiquetes i xiquets que hagen sigut víctimes de violències sexuals a Espanya, amb independència de la seua nacionalitat i de la seua situació administrativa. S'elimina la distinció entre agressió i abús sexual, considerant-se agressions sexuals totes aquelles conductes que atempten contra la llibertat sexual sense el consentiment de l'altra persona.

La terminologia i les tipologies de violències sexuals que es definixen en esta llei orgànica i que s'apliquen a este protocol són les següents:

> Las **violències sexuals**, definides en l'article 3, enteses com qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit o que condicione el lliure desenvolupament de la vida sexual en qualsevol àmbit públic o privat, incloent-hi l'àmbit digital.

> L'agressió **sexual** es definix com qualsevol acte que atempte contra la llibertat sexual d'una altra persona sense el seu consentiment. Només s'entendrà que hi ha consentiment quan s'haja manifestat lliurement mitjançant actes que, en atenció a les circumstàncies del cas, expressen de manera clara la voluntat de la persona. Es consideren, en tot cas, agressió sexual els actes de contingut sexual que es realitzen emprant violència, intimidació o abús d'una situació de superioritat o de vulnerabilitat de la víctima, així com els que s'executen sobre persones que es troben privades de sentit o de la situació mental de la qual s'abusaria i els que es realitzen quan la víctima tinga anul·lada per qualsevol causa la seua voluntat. (Tipologia recollida en l'article 178 del Codi Penal).

> La **violació** es descriu com l'agressió sexual consistent en accés carnal per via vaginal, anal o bucal, o introducció de membres corporals o objectes per alguna de les dos primeres vies. (Tipologia recollida en l'article 179 del Codi Penal).

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

I s'endurix la pena per a les agressions descrites anteriorment quan concórrega alguna de les següents circumstàncies, segons l'article 180:

- 1ª Quan els fets es cometen per l'actuació conjunta de dos o més persones.
- 2ª Quan l'agressió sexual vaja precedida o acompanyada d'una violència d'extrema gravetat o d'actes que revisten un caràcter particularment degradant o vexatori.
- 3ª Quan els fets es cometen contra una persona que es trobe en una situació d'especial vulnerabilitat per raó de la seua edat, malaltia, discapacitat o per qualsevol altra circumstància.
- 4ª Quan la víctima siga o haja sigut esposa o dona que estiga o haja estat lligada per anàloga relació d'afectivitat, fins i tot sense convivència.
- 5ª Quan, per a l'execució del delictes, la persona responsable s'haguera prevalgut d'una situació de convivència o de parentiu o d'una relació de superioritat respecte a la víctima.
- 6ª Quan el responsable faça ús d'armes o altres mitjans igualment perillosos, susceptibles de produir la mort o alguna lesió.
- 7ª Quan per a la comissió d'estos fets la persona responsable haja anul·lat la voluntat de la víctima subministrant-li fàrmacs, drogues o qualsevol altra substància natural o química idònia a este efecte.
- > L'assetjament **sexual** comprén aquells actes comesos per qui sol·licite favors de naturalesa sexual, per a si o per a una tercera persona, en l'àmbit d'una relació laboral, docent, de prestació de servicis o anàloga, continuada o habitual, i amb tal comportament provoqe a la víctima una situació objectiva i greument intimidatoria, hostile o humiliant, agreujant-se la pena si el culpable d'assetjament sexual haguera comés el fet prevalent-se d'una situació de superioritat laboral, docent o jeràrquica, o sobre persona subjecta al seu guarda o custòdia, o amb l'anunci exprés o tàcit de causar a la víctima un mal relacionat amb les legítimes expectatives que aquella puga tindre en l'àmbit de la indicada relació.
(Tipologia recollida en l'article 184 del Codi Penal)

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

03 Protocol d'actuació

3.1. Àmbit d'aplicació del protocol

Nombrosos estudis mostren que la violència sexual és exercida pràcticament en exclusiva pels homes i que, de forma molt majoritària, les persones agredides sexualment són dones. També, en un grau més baix, hi ha homes que són agredits sexualment per altres homes i estos tenen moltes dificultats per a fer-ho visible.

Este protocol serà aplicable als espais d'oci i entreteniment, ja sigan salons de festa, discoteques, establiments hotelers o de restauració, festivals, centres comercials, sales de cinema, casinos o sales de joc, etc., amb ubicació en el municipi de València i els seus Pobles.

3.2. Principis guia del protocol

Atenció prioritària a la persona agredida

En cas que es detecte o es presencie una agressió, l'actuació prioritària ha de ser l'atenció a la persona agredida i no la persecució del delictes o de l'agressor, encara que és molt convenient poder identificar-lo o identificar-los, en la mesura que siga possible per a actuacions posteriors, com la pròpia denúncia de la víctima que haurà de comptar amb un presumpte autor perquè la mateixa puga prosperar. Cal assegurar-se que la persona agredida reba l'atenció adequada i, quan es tracte d'agressions o violacions, que no es quede sola en cap moment llevat que el demane.

Respecte a les decisions de la persona agredida

És imprescindible respectar la capacitat de decisió de la persona agredida. Cal fer tot el possible perquè reba la informació necessària i l'assessorament correcte, i que sempre es tinga en compte que l'última decisió l'ha de prendre ella, fins i tot quan sembla incomprensible.

No centrar-se en el procediment penal

Cal tindre en compte que els processos penals que es deriven d'una denúncia de agressió sexual són complexos i durs per a la persona agredida. Això pot generar frustració i, per este motiu, no cal anticipar-se a la decisió de la víctima ni obligar-la a prendre una decisió sobre este tema en eixe moment. Cal centrar-se en la seua atenció i mínima recuperació, ja que una vegada acudisquen els recursos d'emergència, li aconsellaran sobre la millor manera de conducta.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Actitud de rebuig a l'agressor

S'evitaran les mostres de complicitat amb l'agressor, encara que siga per a rebaixar la tensió. És important mostrar un rebuig clar cap a la seua actitud i involucrar a l'entorn de l'agressor en este mateix rebuig.

Informació rigorosa

Es respectarà la intimitat de la persona agredida, però també la presumpció d'innocència del agressor. Per este motiu, és recomanable no donar informació que no procedisca de fonts fiables i objectives ni fer córrer rumors sobre agressions o denúncies d'agressió.

Partint d'estos principis, estos són els tres eixos que estructuraren el protocol i que detallem a continuació:

I INSTRUCCIONS PER A LA PREVENCIÓ

Mesures necessàries per a promoure espais que siguen respectuosos amb la llibertat sexual de totes les persones i especialment amb la de les dones.

II INSTRUCCIONS PER A LA DETECCIÓ

Mesures que inclouen al personal i la seua formació per a la identificació de situacions, actuals o potencials, d'assetjament o d'agressió sexual. Mesures per a facilitar la detecció en els locals o espais.

III INSTRUCCIONS PER A LA ACTUACIÓ

Aspectes generals a tindre en compte. Actuació davant cada situació amb cadascuna de les persones involucrades.

I. INSTRUCCIONS PER A LA PREVENCIÓ

1. Mesures específiques en relació amb el control d'accés a la sala.

1.1 S'utilitzaran criteris d'accés al local igualitaris, evitant en tot cas mesures (explícites o implícites) discriminatòries o sexistes. Estes inclourien, entre altres, els següents:

- > Preus d'accés diferenciats per a dones i homes o bonificacions en forma de begudes, entrades gratuïtes, etcètera.
- > Normatives diferenciades dels codis de vestimenta per a dones i per a homes.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

> Arbitrarietat per part de la s persones responsables del control d'accés basant-se en la imatge personal de les dones i la seua aparença.

1.2 Determinar de manera estable i visible que no es permetrà l'accés a qui assetge o agredisca sexualment, així com a aquelles persones que hagen mostrat indicis de comportaments assetjadors o irrespectuosos fora del local amb la resta d'usuàries i usuaris.

> Esta mesura pot justificar-se mitjançant l'aplicació rigorosa de les limitacions generals d'accés als locals recreatius i d'oci establides en el Decret 143/2015, d'11 de setembre, del Consell, pel qual aprova el Reglament de desenvolupament de la Llei 14/2010, de 3 de desembre, de la Generalitat, d'Espectacles Públics, Activitats Recreatives i Establiments Públics. En procés d'actualització. Segons el que s'establix en l'article 117, l'article 120 i 121.

2. Comunicació del protocol a les usuàries i als usuaris

2.1 Cal disposar d'un distintiu –en format autoadhesiu- que explicite de manera visible i fàcilment identificable que el local està adherit al protocol “Ací actuem” de l'Ajuntament de València.

2.2. Es disposarà també d'una imatge fàcilment identificable (tipus Punt Violeta) per a aquells espais d'oci que desitgen senyalitzar de manera contínua un espai físic concret i de referència dins del seu local, al qual poder acudir sempre en cas necessari i que comptarà amb díptics informatius de fàcil accés.

2.3. Un cartell en format A3, de caràcter més general, informarà més àmpliament en diverses llengües de què es disposa d'un protocol de resposta a les violències sexuals que es puguen produir i que, davant qualsevol situació d'assetjament o agressió sexual, es contacte amb el personal del local.

2.4. Un altre tipus de cartell en format A3, de caràcter més específic sobre els delictes que estan tipificats com a violència sexual i també en diverses llengües, per a col·locar en els lavabos, sobretot.

3. Vigilància específica de zones especialment fosques del espai

3.1 Cada local ha de fer una avaluació de les seues zones fosques, ocultes o que faciliten la vulnerabilitat o l'aïllament no desitjat de les persones usuàries. En este sentit, caldria afavorir una major il·luminació específicament en els lavabos i en les zones adjacents a estos.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

3.2 Estes zones han de determinar-se com de màxima prioritat en la vigilància interior del local i, en el cas de comptar amb càmeres de videovigilància i seguretat, cal assegurar-se que no queden possibles punts cecs.

4. Activitats i imatges promocionals que inciten al sexisme i a la discriminació de les dones

4.1 No es poden desenvolupar activitats ni imatges promocionals que fomenten desigualtats entre dones i homes o que suposen menyspreu, subordinació o qualsevol tracte vexatori cap a les dones. Les activitats que es poden incloure en esta prohibició són, entre altres, les següents:

> Establir de manera obligatòria codis de vestimenta diferenciats per raó de sexe o que suposen algun tipus de benefici o contraprestació per a les usuàries o els usuaris –entrada o consumició gratuïta, publicitat, etc.–, per part del local.

> Desenvolupar activitats que discriminen o diferenciades per raó de sexe.

> Dissenyar cartells promocionals del local o de les seues activitats que presenten a les dones de manera vexatòria, bé utilitzant particular i directament el seu cos o parts del mateix com a mer objecte, bé la seua imatge associada a comportaments estereotipats i que contribuïsquen a generar violències sexuals, així com qualsevol forma de publicitat que fomenti estereotips de caràcter sexista, racista, estètic, per raons de discapacitat o de caràcter lgtbfòbic, així com la que promoga la prostitució, en compliment de la legislació vigent.

4.2. En l'apartat 8 d'este protocol s'oferix una sèrie de recomanacions amb mesures que, de manera general, afavorixen la igualtat entre dones i homes i que, per tant, serviren com a accions preventives a tindre en compte per les empreses d'oci i entreteniment.

II. INSTRUCCIONS PER A LA DETECCIÓ

1. Aspectes generals sobre el personal

> És necessari que el màxim possible del personal dispose de la formació necessària per a poder detectar i distingir les diferents tipologies d'agressió i assetjament sexual, així com per a conèixer el circuit de derivació intern i el rol que ha d'exercir en tot moment, també contemplant les possibles noves incorporacions. Esta formació, que es facilitarà per part de l'Ajuntament, es realitzarà en funció del rol específic que s'assigne a cada professional, sent

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

responsabilitat de l'empresa el designar al **personal responsable de l'atenció** (d'ara en avant **PA**), que convé que es trie segons el que s'establix en el següent punt i que rebrà una formació de quatre hores, i a la **resta del personal** (d'ara en avant **RP**), que rebrà una formació de dos hores. Cada treballadora o treballador ha de tindre clar quin és el seu rol en tot moment (sobretot per a aquelles amb formació com a PA, que podrien exercir tots dos rols), i en cadascun de els torns que s'establisquen ha d'haver-hi sempre, almenys, una persona responsable de l'atenció.

> La persona o persones responsables de l'atenció (PA) haurien de ser designades segons criteris que prioritzen la seua capacitat d'empatia, d'escolta i de sensibilitat en violència contra les dones i no necessàriament pel càrrec que ocupen en l'empresa. Es valorarà si estes persones, a més, posseïxen formació adicional en violència contra les dones o en igualtat de dones i homes. I, en la mesura que siga possible, és convenient que siga una dona la persona responsable de l'atenció, ja que les víctimes d'agressió sexual referixen més tranquil·litat si són ateses per dones. Esta persona PA haurà d'estar localitzable en tot moment per a la resta del personal.

> El personal de detecció (RP) el conformarà la resta de les treballadores i dels treballadors del local que, en el propi acompliment del seu treball, haurà de prestar una atenció i escolta activas a aquelles situacions, conductes, actituds, senyals, etc., que pogueren ser indicatives d'una situació actual o potencial de les contemplades en este protocol i procedir segons s'establisca en ell. Ha de procurar-se que la pràctica totalitat de l'espai quede coberta per este personal.

> Encara que tot el personal de l'empresa haurà de tindre un paper actiu en la detecció de les possibles situacions descrites en este protocol, com s'ha especificat anteriorment, si les característiques del local ho permeten, seria convenient habilitar un espai físic permanent i de referència, a manera de Punt Violeta, que estarà dotat sempre de personal que haja rebut la formació i al qual es puga acudir en cas necessari, que se senyalitzarà a més de manera especial i comptarà amb díptics informatius.

> Cal disposar dels materials de consulta del protocol en el mateix espai i que estiga visible i siga de fàcil accés per a tot el personal.

> L'empresa també podrà acordar una paraula o expressió "clau" que active el protocol en cas necessari. Per exemple, el conegut "Pregunta per Àngela", on la víctima o qualsevol persona podria activar-lo en preguntar "si està Àngela" al personal del local i qui reba este missatge activaria este protocol dient "pregunten per Àngela, que vinga PA".

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

2. Aspectes de l'espai o local per a facilitar l'avis d'algun cas per part de les persones usuàries.

- > Si l'empresa ho considera convenient, es podria habilitar un timbre en els diferents lavabos, un recurs d'avis fàcil i útil per a poder utilitzar-lo en cas necessari i que sone on sempre hi haja presència de personal del local.
- > Es col·locarà cartelleria amb informació rellevant i amb contactes per a avisar dins de cada lavabo individual, així com en els espills i altres zones visibles.
- > En la mesura que siga possible i en funció de les característiques i dels mitjans de cada local, es podria disposar d'un canal de missatgeria instantània (Whatsapp o Telegram) que puguen utilitzar les persones usuàries per a avisar de situacions d'agressió o assetjament sexual pròpies o que detecten cap a altres persones, bé per raons de discreció i seguretat en el moment, bé per tractar-se de persones sordes. A este efecte, cal tindre en compte que s'hauria de designar a una persona responsable per a estar pendent d'esta via de comunicació en tot moment, a més de publicitar de manera visible el número de contacte per tot l'espai.

III. INSTRUCCIONS PER A L'ACTUACIÓ

1. Aspectes generals a tindre en compte

- > Primer de tot, és imprescindible transmetre la idea que cal separar la primera atenció (responsabilitat del local) de les actuacions posteriors (responsabilitat de les forces i cossos de seguretat -d'ara en avant FFCCS- i els organismes judicials).
- > En els casos en els quals es requerisca la presència policial per estos delictes, serà el cos policial que arribe al lloc, en primera instància, el que iniciarà les perquisicions corresponents: Policia local, nacional o guàrdia civil.
- > L'establiment haurà de disposar d'un espai tranquil on es puga atendre la persona agredida en els casos d'agressió sexual o violació. En la resta dels casos també es pot oferir un espai, si es considera que el grau d'afectació el requerix. No té per què ser un espai específic, sinó que es pot habilitar qualsevol espai reservat per al personal o per a altres usos, sempre que complisca amb les garanties de tranquil·litat i aïllament necessàries.
- > En nom de la proporcionalitat d'actuació i amb la finalitat de no revictimitzar, s'indiquen formes diferents d'actuació segons el tipus de violència sexual que s'haja produït: d'una banda s'establix l'abordatge per als casos d'assetjament sexual (amb o sense vulnerabilitat química) i d'altra banda s'unifica la forma d'actuació davant els casos d'agressió sexual o violació, que requerixen d'una

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

intervenció més intensiva. Es contemplen, en cada cas, les actuacions a realitzar amb les persones involucrades.

> Cal tindre en compte l'especial vulnerabilitat de la dones amb discapacitat i el dret que tenen a ser informades i ateses en igualtat de condicions.

2. Actuació davant cada situació

SITUACIÓ A: ASSETJAMENT SEXUAL SENSE VULNERABILITAT QUÍMICA

Pot ser detectada directament pel personal de l'establiment o este pot ser alertat per la pròpia persona assetjada, per les persones acompanyants d'esta o per altres usuàries o usuaris del local. És preferible que qui atenga la víctima siga la persona responsable de l'atenció del local (PA), però tot el personal format i coneixedor del protocol ha de saber detectar-lo per a poder actuar i/o derivar en cas necessari.

A.1.) Atenció a la persona assetjada.

El personal del local que detecte la situació directament o que reba la informació:

1. Preguntarà a la persona assetjada si està còmoda en el local o espai. Si està incòmoda per l'actitud insistent o assetjadora d'una altra persona, realitzarà les següents accions:

- > Parlarà amb la persona que està incomodant perquè cesse en la seua actitud.
- > Si continua amb l'actitud assetjadora, alertarà a les FFCCS perquè acudisquen al local ja que esta actitud pot ser constitutiva de delictes i caldrà procedir a identificar-ho i instruir diligències, en cas necessari.

2. Li preguntarà si està sola. Si no és així i vol rebre ajuda, l'acompanyarà a buscar als seus acompanyants.

3. Si els seus acompanyants ja no es troben a la sala o espai, o no es localitzaren i vol anar-se del local, passarà a ser atesa per PA, que li oferirà la possibilitat de fer una trucada telefònica i de demanar un taxi.

4. Si es troba afectada per l'episodi patit, li oferirà un lloc específic on puga estar tranquil·lament i recuperar-se.

5. Se l'informarà de la possibilitat de denunciar els fets.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

A.2) Actuació davant el presumpte assetjador.

Per part de PA, RP o personal de seguretat:

> Donat que és convenient que esta persona siga identificada, el personal avisarà immediatament a les FFCCS perquè procedisquen a la seua identificació plena i a la instrucció de les corresponents diligències i/o detenció en els casos que procedisca.

> En tot cas, el personal de seguretat actuarà segons el que es disposa per l'art. 32 de la Llei de seguretat privada en relació amb l'objecte de protecció i la seua actuació pertinent.

SITUACIÓ B: ASSETJAMENT SEXUAL AMB VULNERABILITAT QUÍMICA

En estos casos cal tindre en compte que la persona no es troba en condicions d'interactuar amb claredat i per descomptat, tampoc d'atorgar un consentiment vàlid; per això es tracta del cas més delicat en relació amb la detecció.

B.1) Atenció a la persona assetjada.

B.1.1) Si el personal de l'establiment detecta a una persona sola amb signes de submissió química o d'ingesta d'alcohol o drogues, buscarà als seus acompanyants i s'assegurarà que no es queda sola ni marxa sola de la sala i, en cas necessari, avisarà a PA i esta als servicis d'emergència.

B.1.2) Si el personal detecta que algú s'acosta amb intencions sexuals a una persona amb signes de submissió química o d'ingesta d'alcohol o drogues, o insisteix que esta continue bevent o a establir contacte amb ella:

1. S'acostarà a la persona afectada i li preguntarà.
2. Si no té una falta molt greu de consciència, actuarà com ho faria en un cas d'assetjament sexual sense vulnerabilitat química (punt A.1).
3. El personal (RP o PA) buscarà i avisarà als seus acompanyants.
4. Si està quasi inconscient i no està acompanyada, avisarà a la persona responsable de l'atenció (PA) del local perquè sol·licite els servicis d'emergència sanitaris i policials i es puga retirar amb ella a un espai on puga rebre atenció i recuperar-se, i avisarà a emergències sanitàries i policials.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

5. Si la persona assetjada desitja marxar-se del lloc i està sola, intenta que espere l'arribada dels servicis d'emergències. Si està acompanyada, intenta prendre totes les dades possibles abans que es vagen, per a poder facilitar-li'ls posteriorment a les FFCCS quan arriben al local.

B.2) Actuació davant el presumpte assetjador.

Per part de PA, RP o personal de seguretat:

> Donat que és convenient que esta persona siga identificada, el personal avisarà immediatament a les FFCCS perquè procedisquen a la seua identificació plena i a la instrucció de les corresponents diligències i/o detenció en els casos que procedisca.

> En tot cas, el personal de seguretat actuarà segons el que es disposa per l'art. 32 de la Llei de seguretat privada en relació amb l'objecte de protecció i la seua actuació pertinent.

SITUACIÓ C: AGRESSIÓ SEXUAL O VIOLACIÓ

C.1) Actuacions bàsiques de caràcter immediat.

Qui detecte derivarà directament a la víctima al PA i s'iniciarà la posada en marxa dels passos establits següents:

La resta del personal (RP):

> Precintará o assegurarà la zona en la qual ha tingut lloc l'agressió sexual o la violació per a preservar el màxim possible de proves perquè estes són de gran rellevància per a les actuacions posteriors que es puguen realitzar a nivell policial i judicial.

> Preguntarà a les persones pròximes al lloc on, suposadament, han ocorregut els fets per si hagueren vist alguna cosa i si fora així, intentarà que no es vagen fins a l'arribada dels servicis policials.

> Si el presumpte agressor està localitzat cal intentar impedir que es vaja del lloc i detindre'l en el cas que es tracte de delictes flagrants. En cas que haja marxat cal aconseguir descripció física, vestimenta i si se sap la direcció que ha pres, a través de possibles testimonis o personal del local per a facilitar estes dades immediatament a la policia, i si esta no ha arribat encara, cridarà a emergències per a facilitar de manera àgil estes dades.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

> Referenciar que mentre tot això es realitza, la víctima, la seua protecció i la seua comoditat serà la nostra prioritat, estant en tot moment acompanyada per PA.

> En estos casos, és important tindre en compte que els contactes sexuals que es mantenen sense consentiment degut a la falta de consciència de la víctima, per consum autònom o induït de substàncies, són constitutius de delictes i s'inclouen en esta categoria.

C.2) Atenció a la persona agredida

1. Qui detecte la situació atindrà la persona agredida al més prompte possible, parlarà amb ella i s'assegurarà que no corre cap perill immediat.
2. Si qui l'atén en primera instància no és la persona responsable de l'atenció, avisarà o farà que avisen a PA i acompanyarà a la persona agredida a l'espai habilitat per a estos casos.
3. PA comprovarà que la persona agredida està en condicions que se l'informe i actuarà segons el que es disposa a continuació:
  - a) Li preguntarà a la persona agredida si té alguna persona de confiança en el local perquè l'acompanye durant l'atenció.
  - b) Li preguntarà si vol sol·licitar l'assistència dels servicis mèdics d'urgència i també de les FFCCS (dis-li que fer-ho no implica la denúncia, sinó només una atenció professional i que és important).
  - c) En cas que requerisca assistència sanitària, telefonarà al 112 per a sol·licitar servicis mèdics d'urgència. Si és necessari o si la víctima ho desitja, estes s'encarregaran de traslladar-la a urgències de l'hospital de referència.
  - d) Si no vol que acudisquen els servicis d'urgència al local, li explicarà que té l'opció de rebre assistència mèdica, i que, si ho preferix, li demanarà un taxi per a traslladar-la a l'hospital de referència de la ciutat (en l'apartat de recursos d'urgència).
  - e) Si rebutja l'assistència de les FFCCS en aqueix moment, se l'informarà que pot ser atesa amb posterioritat per personal especialitzat. Li entregarà el díptic informatiu amb els recursos per a víctimes i li esmentarà que la Policia Local de València compta amb un servici especialitzat en violència de gènere i sexual: el Grup GAMA.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

f) No obstant això, informarà la víctima que l'empresa responsable té l'obligació de comunicar l'incident a la Policia.

g) Si la víctima decidix denunciar en aqueix moment però rebutja l'atenció dels servicis mèdics d'urgència o de la Policia en el local, PA s'assegurarà que no marxa sola i li aconsellarà que vaja a interposar la denúncia amb alguna persona de confiança. Si ho desitja, li facilitarà un taxi i intentarà que pugue al vehicle amb alguna persona de la seua confiança.

h) Li transmetrà que la prioritat és el respecte als seus temps i a les seues necessitats però també li farà saber que les proves són importants i poden ser efímeres, per la qual cosa seria convenient anar a l'hospital per a un reconeixement i la realització de l'informe mèdic pertinent, que després podrà utilitzar si es decidix a denunciar, a més de que també és important per a protegir-se de qualsevol malaltia de transmissió sexual. Li explicarà que en el díptic informatiu que se li ha proporcionat trobarà la informació de tots els servicis d'atenció i recuperació als quals pot recórrer en cas que necessite assessorament o acompanyament emocional i psicològic posterior.

i) Si PA comprova que la persona agredida no està en condicions que se l'informe, telefonarà al 112 per a sol·licitar els servicis mèdics d'urgència.

C.3) Actuació davant el presumpte agressor

> Qualsevol persona usuària o personal del local podria retindre al presumpte agressor sempre que se'l sorprenga in fraganti o a punt de cometre el delictes d'agressió sexual o violació (article 490 de la Llei d'enjudiciament criminal) o donarà avís immediat al personal de seguretat, que té l'obligació de detindre al presumpte agressor, però també pot detindre a un sospitós per a posar-lo immediatament a la disposició de les Forces i Cossos de Seguretat (article 32 de la Llei 5/2014, de 4 d'abril, de seguretat privada).

> Si no se sorprén el presumpte agressor in fraganti o a punt de cometre el delictes, però la persona agredida pot facilitar una descripció molt clara d'este, el personal el buscarà pel local o recinte i el posaran a disposició de la Policia. Esta manera de procedir només es durà a terme si, d'una banda, es té una descripció clara de la persona i es creu que hi ha alguna possibilitat de trobar-la fàcilment i, per una altra, si es disposa de suficient personal per a mantindre a la víctima acompanyada i atesa correctament en tot moment per PA i esta es mostra serena per a poder facilitar una descripció.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

> Cal recordar que, davant esta situació, la prioritat és l'atenció a la víctima i no la persecució del delictes però és important poder identificar al presumpte agressor o agressors d'alguna manera per a les actuacions posteriors pertinents.

04 Recursos per a la derivació

Recursos per a activar davant una emergència:

- 112 Emergències
- 092 Policia Local.
- 091 Policia Nacional.
- 062 Guàrdia civil (en demarcació de pedanies-Pobles de València)
- ODAM. Oficina de denúncies i atenció a la dona de València. 24 hores. Tel. 963821608- 962754634. C/ Bon Ordre, s/n (mercat d'Abastos).
- Servicis Sanitaris:
  - o [Centres Sanitaris del Departament de València Clínic – La Malva-Rosa](#)
  - o [Centres Sanitaris del Departament de València Arnau de Vilanova Lliria](#)
  - o [Centres Sanitaris del Departament de València La Fe](#)
  - o [Centres Sanitaris del Departament de València - Hospital General](#)
  - o [Centres Sanitaris del Departament de València Dr. Peset](#)

Recursos d'informació, assessorament i atenció 24 hores a víctimes de violència sexual:

- Centre Dona 24 hores de València. 900580888
- 016 Delegació del Govern contra la Violència de Gènere:
  - o Tel. 016, que pot atendre en diversos idiomes.
  - o Whatsapp 600 000 016, que també facilita l'atenció a dones sordes.
  - o 016 en línia: 016-online@igualdad.gob.es
- OAVD (Oficina d'Assistència a Víctimes del Delicte). Ciutat de la Justícia de València. Tel. 961927154. Consultes d'urgència, disponibilitat 24 hores: Tel. 900505550.

Servicis d'atenció i recuperació municipals:

- [Espai Dones i igualtat](#). Tel. 962087475 - 962087476.
- [Unitat d'Igualtat del Marítim](#). Tel. 962065251 - 962065205
- [Unitat d'Igualtat de Torrefiel-Orrriols](#). Tel. 963211653 - 963211654
- [ONDIS \(Oficina de No Discriminació\)](#). Tel. 96 3210960 - 96 3216594

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Altres recursos per a l'atenció a víctimes de violència sexual:

- [CAVAS](#) (Centre d'Assistència a Víctimes d'Agressions Sexuals)- Servici conveniat amb l'Ajuntament de València. Tel. 963943069.

Transport 24 hores:

- Servici de Taxis. Disposen del codi *Alfa-Sierra* per a comunicar a la Policia que transporten a una víctima d'agressió sexual.
- Autobusos EMT:
  - o Parades violeta: en horari nocturn, les usuàries que ho desitgen poden sol·licitar parades a demanda al llarg de l'itinerari de la línia corresponent.
  - o Protocol contra la violència sexual de l'EMT: davant algun cas de violència sexual es pot informar directament el personal de conducció o comunicar-se per Whatsapp i Telegram al 628051047 (Dilluns a divendres en horari de 8 a 21 hores i dissabte de 9 a 14 h).

05 Seguiment i avaluació del protocol

El seguiment i l'avaluació de la implementació del protocol ha de ser a nivell qualitatiu i quantitatiu. Les empreses que s'adherisquen al protocol procuraran reunir-se dos vegades a l'any amb l'ajuntament per a realitzar el seu seguiment i valoració, on es valoraran els casos detectats i atesos, els materials disponibles i altres elements clau que permeten conèixer el grau d'implementació real en els espais adherits. Conforme a esta valoració, l'Ajuntament de València, juntament amb cada empresa, determinarà els aspectes necessaris per a la seua correcta continuïtat. En el cas dels festivals o activitats d'oci i entreteniment que s'organitzen esporàdicament, es farà una valoració prèvia de com cal desplegar el protocol abans de desenvolupar-ho i una segona valoració just després de la seua finalització.

Tots aquells espais d'oci i entreteniment que s'adherisquen, podran realitzar les consultes que precisen i es coordinaran per al seguiment i la supervisió amb l'adreça de correu electrònic habilitada a este efecte contralaviolenciasexual@valencia.es

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

06 Compromís “Ací actuem”

6.1. Compromís de l'Ajuntament de València

L'Ajuntament de València es compromet al següent:

- Oferir la formació adequada per a les i els professionals de les empreses d'oci i entreteniment que s'adherisquen a este protocol, que es realitzarà dos vegades a l'any amb la finalitat que es pugua anar formant el personal segons la rotació i necessitats de personal de nova incorporació.
- Facilitar la incorporació de recursos de derivació per al suport als espais adherits (convenis, etc.).
- Facilitar la coordinació dels locals adherits.
- Donar publicitat als locals adherits a este protocol i facilitar un distintiu que l'acredite.
- Anar actualitzant el protocol per a adequar-lo a les necessitats detectades o sobrevingudes.
- Dissenyar i proporcionar els materials o adaptacions digitals necessaris als espais adherits.
- Dissenyar les campanyes de l'estratègia de difusió, que comprendrien les següents:
  - Campanya genèrica sobre violències sexuals.
  - Campanya específica per a donar a conèixer el protocol “Ací actuem”.

6.2. Compromís de l'espai d'oci i entreteniment.

L'espai d'oci i entreteniment que s'adherisca a este protocol es compromet al següent:

- A assistir a la formació que organitze l'Ajuntament i assegurar-se que tot el personal al seu càrrec la rep si es van produint noves incorporacions.
- A complir amb el que s'establix en este protocol encara que supose adaptar torns de personal, espais, etc.
- A utilitzar i a difondre de manera visible els materials que l'ajuntament posa a la seua disposició.
- A sumar-se a les campanyes que realitze l'ajuntament sobre este protocol i sobre violències sexuals.
- A implementar la informació actualitzada en el que concernix el protocol.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

- A intentar assistir a les reunions de coordinació que considere necessàries l'Ajuntament.
- A presentar una memòria semestral, segons el model i les instruccions que facilitarà l'ajuntament, que inclourà, entre altres, les incidències que s'hagen produït:
  - o si les incidències són lleus, es recolliran en la memòria semestral.
  - o si es tracta d'incidents de gravetat i tipificats com a delictes, hauran d'informar l'ajuntament en un termini màxim de 72 hores des que es va produir el mateix a més d'incloure-les en la memòria semestral.

L'ajuntament facilitarà i donarà suport a les empreses per al correcte compliment d'estos compromisos.

07 Comunicació del protocol

Este protocol s'acompanya de la campanya comunicativa "Ací actuem". Les necessitats derivades del context de l'oci i entreteniment fan necessari disposar de materials comunicatius que donen a conèixer el protocol a les usuàries i els usuaris de l'oci i entreteniment però també a la societat en general. Estos materials i l'estratègia de comunicació que es derive a partir d'ells en el temps han de centrarse en la complicitat social per a oferir un missatge de respecte de la llibertat sexual de totes les persones, i especialment de les dones. L'adhesió de les empreses a este missatge pot contribuir de manera positiva als criteris d'elecció del seu espai per part de les usuàries i dels usuaris, a més d'aportar una imatge de compromís social i de prestigi, ja que es farà publicitat en la web municipal dels establiments que s'adherisquen a este protocol.

Idees marc de l'estratègia de comunicació

> En este sentit, la proposta comunicativa és crear missatges que ajuden a identificar les formes d'intromissió sexual no desitjades, mentre es respecta la llibertat sexual de les dones. En segon lloc, defensar esta llibertat i proporcionar arguments en contra de les conductes que la impeden.

> La campanya no ha d'estar centrada en la idea de la creació d'espais segurs. Partim que la seguretat total no és possible, però el concepte dels espais segurs per a les dones promou que estes preferixen seguretat a llibertat, la qual cosa, a pesar que ambdos són necessàries, podria generar rebutge en usuàries de l'oci, que el que busquen és llibertat i diversió. Així mateix, això podria generar dificultats a les empresàries i empresaris de l'oci i entreteniment, ja que la idea d'haver de garantir

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

espais completament segurs pot generar unes expectatives respecte a les persones responsables dels espais que són difícils d'assumir i d'assegurar.

> Cal abordar de manera rellevant el concepte de consentiment recollit en la legislació vigent, així com recordar el que suposa un delicte tipificat en el Codi Penal.

> Un element important és la necessitat d'abordar la sexualització associada a la manera de vestir, de ballar o d'actuar de les dones en els espais d'oci i entreteniment que, des d'una perspectiva profundament masclista, pot ser percebuda erròniament com una invitació consentida a ser abordada.

>Seria convenient poder difondre diferents missatges dirigits a dones i a homes, respectivament, en els espais segregats per sexe, com els lavabos o vestuaris.

> Finalment, caldria donar a conèixer l'existència d'este protocol, sensibilitzar per a aconseguir la complicitat de tota la societat contra les violències sexuals i el rebuig unànime cap als agressors i que convide a actuar i a no mirar cap a un altre costat en cas necessari.

Per tot això, a manera de conclusió, cal treballar en la promoció de formes de relació sexual basades en la llibertat, l'empatia i el plaer compartit. Cal buscar codis de relació i de seducció consensuats, igualitaris, respectuosos i lliures mitjançant referents, maneres de relacionar-se i de masculinitat positius. Este protocol, que es fonamenta en el compromís de tot el món (empresa, usuàries i usuaris, i Ajuntament) amb el lema "Ací actuem", pretén donar visibilitat i resposta a estos comportaments.

08 Recomanacions de mesures generals per al foment de la igualtat de dones i homes.

Més enllà de les actuacions bàsiques per a aplicar el protocol en matèria de prevenció, els espais que s'adherisquen poden fer un pas més i fomentar la igualtat de dones i homes aplicant les recomanacions següents:

8.1. Promoure la presència equilibrada de dones i homes en els càrrecs de responsabilitat i de presa de decisions de l'empresa.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES DE GÈNERE I LGTBI

8.2. Promoure la presència equilibrada de dones i homes com a protagonistes en la programació de les activitats musicals, recreatives i artístiques en els locals d'oci i entreteniment.

8.3. En les comunicacions i per a les campanyes de publicitat per part de l'empresa seria desitjable a més:

- utilitzar sempre un llenguatge no sexista que esmente explícitament i per igual a dones i a homes
- mostrar la pluralitat de dones respecte a l'edat, procedència, discapacitat o cànons estètics i intentar la visibilització de les dones en espais i àmbits en els quals es troben infrarepresentades.
- trencar rols i estereotips sexistes, per al que es cuidaran les característiques d'imatges de dones i d'homes quant a grandària, posició i activitat que desenvolupen.

8.4. Mantindre actualitzat el protocol d'assetjament sexual i per raó de sexe de l'empresa i la formació al personal, així com establir una forma d'eixida que garantisca la seguretat de les seues treballadores, una vegada finalitzats els seus torns.

8.5. Comptar amb el distintiu de «Empreses per una societat lliure de violència de gènere» que s'atorga a les empreses que adequen la seua estructura i normes de funcionament al que s'establix en l'article 12 de la Llei orgànica 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual, quan estiga determinat el procediment i les condicions per a la seua concessió.

8.6. Comptar amb un Pla d'igualtat per a la igualtat de dones i homes en el si de l'empresa malgrat no comptar amb el mínim legal exigit de treballadoras i treballadors per a això i, si és possible, comptar amb el visat d'este pla, atorgat per l'administració competent.

Annex (materials)

Manual resumit del protocol "Ací actuem".

Distintiu d'adhesió al protocol "Ací actuem" de 25x25 cm.

Cartells autoadhesius de 50x50 cm aprox.- senyalització de Punt Violeta

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886

Id. document: Ge8E 9Md5 v8lw 59rF Kz4y zjCg gZ4=
CÒPIA INFORMATIVA (NO VERIFICABLE EN SEU ELECTRÒNICA)

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
REGIDORIA D'IGUALTAT I POLÍTIQUES DE GÈNERE I LGTBI

- Cartells A3 amb informació general "Ací actuem".
- Cartells A3 amb informació específica "Ací actuem".
- 500 díptics amb recursos per a víctimes.

Signat electrònicament per:

Antefirma	Nom	Data	Emissor cert	Núm. sèrie cert
EL SECRETARI TITULAR DE LA JUNTA DE GOVERN LOCAL	SERGI CAMPILLO FERNANDEZ	19/05/2023	ACCVCA-120	22564006268699246677 273274159569822886